

Палагута І.В., викладач кафедри іноземних мов

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Україна

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ ТЬЮТОРСТВА ЯК ОДНІЄЇ ІЗ ФОРМ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ МОЛОДОГО ФАХІВЦЯ

В умовах швидкозмінного суспільства, загострюється проблема відповідності майбутнього фахівця потребам безпосередньої діяльності. Суспільству необхідний вчитель, здатний гнучко мислити і нестандартно діяти в динамічній мінливій сфері сучасної освіти. Підготовка і професійний розвиток такого вчителя – тривалий, цілісний, безперервний процес, орієнтований на формування особистісних якостей, професійних здібностей, знань, умінь і навичок, який би відповідав стандартам сучасного педагога.

Адаптація або входження молодого вчителя до професії є найважчим періодом на життєвому шляху професіонала. Для подолання цих труднощів необхідна спеціально організована робота. З боку молодого вчителя вона має спрямовуватися на усвідомлення особистого ставлення до професії і прийняття професійного вибору через самосприймання. З боку інших учасників освітнього процесу в сучасному суспільстві – педагогів, вона полягає у наданні молодому вчителю педагогічної підтримки.

Проблема підготовки педагогів до супроводу навчальної діяльності широко висвітлена в працях класиків педагогіки П. Блонського, П. Бунакова, В. Водовозова, Н. Пирогова, К. Ушинського. Сутність тьюторської діяльності, функції педагога, що здійснює тьюторський супровід, розглядалися в роботах Н. Борисової, В. Давидова, С. Дудчик, Т. Ковальнової, А. Тубельського. Проблеми теорії і практики підготовки майбутніх вчителів системі вищої освіти Великобританії розглядалися в роботах таких провідних британських науковців, як М. Барбер (M. Barber), Дж. Мак Біт (J. McBeat), Р. Болам (R. Bolam), К. Галтон (C. Galton), Д. Гаргевс (D. Hargreaves), Р. Гарднер (R. Gardner), Е. Герденсон (E. Henderson).

Разом з тим у педагогічній теорії проблема педагогічної підтримки майбутніх вчителів у Великій Британії та Україні залишається недостатньо розробленою.

У Великій Британії вживається кілька термінів для позначення форм педагогічної підтримки - консультування (counseling), підтримка (support), керівництво (guidance), тьюторство (tutoring) та менторинг (mentoring).

Університети Великої Британії відомі своєю автономією тому одна із самих популярних та традиційних форм педагогічної підтримки професійного розвитку майбутніх учителів у Великій Британії є тьюторство.

Тьюторська система була вперше започаткована в університетах Кембріджа і Оксфорда і є традиційною для цих закладів з моменту їхнього заснування. Однак на даний час система зазнала певних змін.

Тьюторська система педагогічної підтримки професійного розвитку майбутніх учителів передбачає індивідуальний підхід, націлений на забезпечення студента необхідними знаннями та навичками, а також набутим досвідом з певної дисципліни.

Аналізуючи тьюторську систему навчання як засіб підвищення якості освіти, не можна не погодитися з багатьма вченими, які на основі статистичних даних, що представлені університетами, відзначають, що академічні досягнення майбутніх учителів вищих навчальних закладах значно покращуються з використанням тьюторської системи навчання. Так, Д. Кавелті присвячує свої роботи даній системі, яка на його думку адаптує процес навчання потребам майбутніх учителів. Р. Марцано експериментальним шляхом доводить ефективність використання тьюторської системи навчання, порівнюючи досягнення експериментальної групи, де були відмічені високі показники і контрольної групи, де відмічаються стандартні відхилення від системи [4, с. 105].

Проте недоліком цієї форми педагогічної підтримки є високі кошти та часозатратність необхідні для її реалізації. Проте спроби зниження витрат не завжди були успішними, що і викликало негативну реакцію майбутніх учителів,

невдоволених якістю тьюторської підтримки. В зв'язку з цим навчальні заклади намагаються шукати інші способи підтримки тьюторства: благодійні внески, допомога різноманітних організацій, студентські внески, які в основному фінансуються державою.

Таким чином, вищезгадані факти і наведені приклади свідчать про зміни в існуючій тьюторській системі у Великій Британії. З однієї сторони недостатнє функціонування даної системи може призвести до її стагнації. Але з іншої сторони, її гнучкість і мінливість, вміння отримувати нові форми, прилаштовуватись і відповідати мінливим запитам суспільства і потребам освіти підростаючого покоління можуть стати основою вдосконалення класичної тьюторської системи навчання, забезпечуючи тьюторству актуальність у всі часи і етапи розвитку людства.

Щодо педагогічної підтримки майбутніх учителів в Україні, термін «педагогічна підтримка» вперше застосував О. Газман і за його визначенням її сутність полягає в спільному з вихованцем визначенні інтересів, цілей, можливостей і шляхів подолання перешкод (проблем), які заважають йому зберігати людську гідність і досягти позитивних результатів у навчанні, самовихованні, спілкуванні, способі життя [3, с. 68]. Педагогічна підтримка виступає як технологія організації особистісного взаємодії педагога і майбутнього учителя, як педагогічний супровід, процес створення психологічно комфортних умов для особистісного розвитку, як виховна технологія.

Отже, поняття «тьютор», - педагог-наставник, походить від англійського «tutor» і латинського «tutor» термінів, що означає «спостерігаю», «підключаю» (помічник, наставник, адвокат студента) [1, с. 72]. Згідно із зарубіжним досвідом, тьютори навчають за спеціальністю і виховують студентів у поза аудиторний час. Майбутні вчителі індивідуально, рідше невеликими групами (3-5 чол.) самотійно, під керівництвом тьютора працюють над певними завданнями, відповідають на запитання, аналізують педагогічні ситуації, одержуючи необхідні поради, консультації, допомогу.

Аналіз методологічних та теоретичних підходів до проблеми дозволяє виділити із них 3 головні, зокрема: компенсаторний науковий підхід, який фокусується на питаннях успішності, дисципліни, адекватних формах дозвілля молодій людини. Нами сприймається такий підхід, оскільки найпершим нашим практичним наміром було використання тьютора на етапі вирівнювання знань, а отже, постає завдання більш повного теоретичного обґрунтування цього напрямку тьюторської функції.

Тьютором здійснюється пізнання і ведеться облік особливостей особистості студента при сприйнятті ним людини і світу, мети, мотивації навчання, розв'язання навчальних завдань, корекція засобів взаємодії, визначення ідеалів. Тьютор намагається ліквідувати чи компенсувати такі фактори, що заважають навчанню, як нерозуміння викладачем студента, неврахування його інтелектуальних, фізіологічних і психологічних особливостей, поверхове чи традиційне про нього судження, труднощів особистісного становлення, сприйняття чи несприйняття соціального оточення тощо.

Ми поділяємо і другий підхід, який пов'язується з ще сильною «дегуманізацією освіти». Багатьма авторами відмічається, що в освіті сьогодні не відбувається головного - самовизначення особистості, тобто вибору себе в світі культури. Як доводять учені освіта покликана розробляти техніку «проби себе і сил по встановленню того, як співвідноситься «індивідуальна душа зі світом навколо» [2, с. 115]. Тому тьютори в педагогічній ретроспективі Англії та інших країн супроводжували студента не лише в навчальному закладі, а вникали в його побут, відпочинок, допомагали в приватних індивідуальних заняттях.

Третій сучасний підхід до проблеми тьюторства полягає в об'єднанні загальних та індивідуальних методів, форм і видів діяльності тьютора і його вихованців. З одного боку, людське мислення і діяльність існують в історії і культурі у вигляді норм і зразків, а з іншого, - загострюється проблема, яку вирішує тьютор, - пошук змісту, методів та критеріїв індивідуалізації їх

засвоєння і підвищення результативності мисленнєвої діяльності й формування духовно-морального світогляду конкретного студента. Тьютору належить досягти доцільного поєднання в навчанні й вихованні інтелектуального й емоційного, загального й відмінного.

Таким чином, в сучасних умовах для продуктивності професійного розвитку майбутніх учителів необхідно модернізувати виховно-освітній процес у навчальному закладі з урахуванням стратегічного планування, використання особистісно-орієнтованого підходу, який передбачає педагогічну підтримку майбутніх учителів під час їх особистого та професійного розвитку.

Література:

1. Дем'яненко Н. М. Система тьюторства: актуалізація ретродосвіду Великої Британії. 36. наук, праць Полтавського держ. пед. у-ту імені В. Г Короленка. Полтава, 2006. С. 72-75.
2. Мамардашвілі М. К. Современная европейская философия (XX век). Логос, 2002. С. 115-118.
3. Соціальна педагогіка: підручник / за редакцією проф. А.Й. Капської. К.: Центр навч. л-ри, 2006. 468 с.
4. Jones A. Counselling in practice. London: Ward Lock Education, 2000. 191 p.